

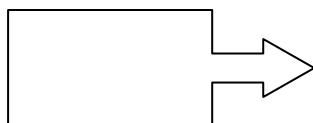
Darba lapa 1

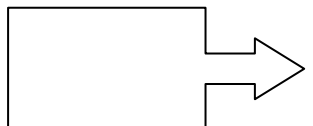
Impērijas krīze (2. gs. II puse – 3. gs.)

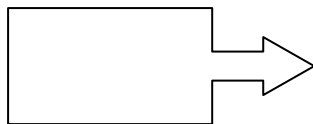
Uzdevums:

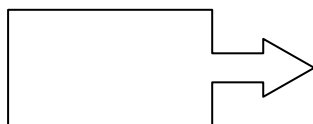
- Izlasi tēmas konspektīvo izklāstu (fleš variants) un aizpildi shēmu:
 - kreisajā pusē ieraksti tās romiešu dzīves jomas, kuras skāra krīze.
- Izlasi macību grāmatā tekstu **220.-221. lpp.** [Misāns, I., Pāvulāne, V., Vijups, A. Pasaules vēsture vidusskolai. I. daļa].
 - papildini, ja nepieciešams, shēmu labajā pusē;
 - kreisajā shēmas pusē pieraksti krīzes izpausmes atzīmētajās jomās.

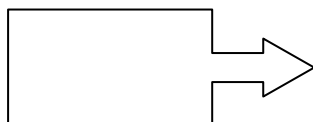
IEKŠPOLITIKĀ

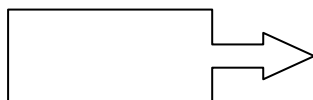

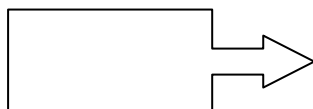

ĀRPOLITIKĀ

Secinājumi:

UZDEVUMI

Uzdevums 1

- Izlasi avotu.
- Par kādam no nosauktajam civilizācijas pazīmēm tiek minēts avotā. Pamato savu atbildi

Avots 4

Civilizāciju definē kā tādu attīstītu .. sociālpolitisko pakāpi, kurā par nodokļiem no virsprodukcijas tiek uzturēta centralizēta valdība (pār pilsētu, rituālu centru vai plašāku rajonu, ko dēvē par valsti), kas vispārīgi reglamentē lauksaimniecisko un bieži vien arī komerciālo darbību . Pārtikas neražotāji kļūst par speciālistiem, kuri nodarbojas ar pārvaldīšanu, vada reliģiskos rituālus, uzliek un ievāc nodokļus, raksta pagātnes un tagadnes hroniku, iecer un īsteno monumentālus sabiedriskus darbus (irigācijas sistēmas, ceļus, tiltus, būves, kapenes)

[Ideju vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999. – 86.lpp.]

Uzdevums 2

- ✓ Izpēti karti un

- nosauci teritorijas, kuras senajos laikos piederēja pie Tuvo Austrumu reģiona
- atbildi, kādas civilizācijas radās upju krastos? Nosauci upes.

Salīdziniet savus pieņēmumus ar teikto avotos [uzdevumi 3]

Uzdevums 3

- Izlasi avotu .
- Atbildiet uz jautājumu:
 - *Kas noteica pirmo civilizāciju rašanos seno Tuvo Austrumu reģionā?*

Avots 5

Lietus ... ir vērojams reti, bet arī tā ir pietiekami lai sākumā apgādātu ar nepieciešamo mitrumu augu saknes, veicināt to augšanu. Pie tam sējumu apūdeņo arī upe ... Tomēr pati upe šeit neapplūdinā tīrumus, ka Ēģiptē: apūdeņošana notika ar rokām, izmantojot ūdens smelšanai pielāgotās ierīces. Visu Babiloniju, ka arī Ēģipti, viscaur šķērso kanāli. Lielākais kanāls piemērots kuģošanai; Tekot dienvidaustrumu virzienā, viņš savieno Eifratas un Tigras upes... No visam zemēm pasaulē, cik zinu, šī zeme neapšaubāmi ražo viss labākos Demetras [seno grieķu auglības dieviete, kura gadā par labību] augļus.

Augļu koki, toties, tur vispār neaug: nedz vīģes koks, nedz vīnogulāju stīga, nedz olīvkoks. Kas attiecās uz [labību] tad zeme to dzemdē .. pārpilnībā. Kviešu un miežu lapas tur četrus pirkstus platas. .. prosa un sezams tur mēdz būt koka augstumā.

[Геродот. *История*. Ленинград: Наука, I, 193.]

Uzdevums 4

- Izlasi avotu

Avots 6

No senās Romas zinātnieka Strabona darba “Ģeogrāfija”

Šajā zemē aug tik daudz miežu, ka nekur cita vietā... pieprasījumu visā pārējā, apmierina dateļu palma, jo viņa dod maizi, vīnu, etiķi, medu un miltus; no šī koka pagatavo arī dažādus pītos izstrādājumus; palamas graudi kalējiem aizvieto ogles; izmērcētas seklas izmanto kā barību aitām un vēršiem.

Babilonijā ir lielā apjomā atrodams asfalts. Te veidojas lieli asfalta blāķi, kuri derīgi māju celtniecībai, kuras ceļ no apdedzinātiem ķieģeļiem... niedres ... pin dažādus traukus. No niedres izgatavo arī buras .

[Страбон. *География*. Москва: Ладомир, 1994. – С. 689]

- Atbildi uz jautājumiem :

- Kādas iespējas cilvēku dzīvei piedāvāja daba?	- Kādu saimniekošanas nozaru pastāvēšanu veicināja šādi dabas apstākļi

Uzdevums 5

- Izlasiet avotu .

- Atbildiet uz jautājumu:
-
- *Kas noteica kolektīvā darba nepieciešamību ūdens sistēmas uzturēšanā? Pamatojiet atbildi.*

Avots 7

No senās Romas zinātnieka Strabona darba “Ģeogrāfija”

...Eifrata vasaras sākumā izplūst ... un ja ar grāvju un kanālu palīdzību, kā to dara ar Nilas upi Ēģiptē, ūdens netiks novirzīts, veidosies purvi un tiks apūdeņoti tūrumi. ... kanālu uzturēšana kartībā prasa lielu darbu. Lieta tāda, ka te augsne ir tik mīksta un irdena, ka upju ūdeņi to viegli noskalo un līdzenumi atsedzas, kanāli piepildās ar dūņām, kuras viegli piesārņo upes ieteku. Tas atkal izaicina upju iziešanu no krastiem un ezeru, purvu un niedres saaudzes izveidošanos. [...] labu valdnieku pienākums sniegt iespējamo palīdzību apūdeņošanas novēršanā. [...] Attūrīt kanālus nav sarežģīti, bet aizsprosta veidošana pieprasa daudz cilvēku darbu. [...] jāstrādā steidzīgi, ātri aizsprostojot kanālus, lai ūdens pilnīgi neaizietu no tiem. Ja vasarā kanāli izžūs, viņi izsusinās arī upi.

[Страбон. *География*. Москва: Ладомир, 1994. – С. 687.]

Uzdevums 6

- Izlasiet avotu
- Atbildiet uz jautājumu:
- *Kā avotā atspoguļota sabiedrībā pastāvošā hierarhija?*

Avots 11

No ķīniešu filozofiskā traktāta “Guaņdzi” (VII.gs.p.m.ē.)

Apģērbs ir atkarīgs no ranga, bet bagātību patēriņš – no atalgošanas, kura atbilst izcelsmes rangam. Cik gudrs un cildens nebūtu cilvēks, viņš neuzdrošināsies valkāt

apģērbu, kurš neatbilst viņa rangam; cik nebūtu bagāts, viņš neuzdrošināsies izmantot labumus, kuri nav noteikti viņam paredzētajā atalgojumā.

[grāmatā: Хачатурян В.М. *История мировых цивилизаций*. Москва: “Дрофа”, 1997. – с.16.]

- Atbildiet uz jautājumu:
-
- *Kas noteica kolektīvā darba nepieciešamību ūdens sistēmas uzturēšanā? Pamatojiet atbildi.*

Avots 7

No senās Romas zinātnieka Strabona darba “Ģeogrāfija”

...Eifrata vasaras sākumā izplūst ... un ja ar grāvju un kanālu palīdzību, kā to dara ar Nilas upi Ēģiptē, ūdens netiks novirzīts, veidosies purvi un tiks apūdeņoti tūrumi. ... kanālu uzturēšana kartībā prasa lielu darbu. Lieta tāda, ka te augsne ir tik mīksta un irdena, ka upju ūdeņi to viegli noskalo un līdzenumi atsedzas, kanāli piepildās ar dūņām, kuras viegli piesārņo upes ieteku. Tas atkal izaicina upju iziešanu no krastiem un ezeru, purvu un niedres saaudzes izveidošanos. [...] labu valdnieku pienākums sniegt iespējamo palīdzību apūdeņošanas novēršanā. [...] Attūrīt kanālus nav sarežģīti, bet aizsprosta veidošana pieprasa daudz cilvēku darbu. [...] jāstrādā steidzīgi, ātri aizsprostojot kanālus, lai ūdens pilnīgi neaizietu no tiem. Ja vasarā kanāli izžūs, viņi izsusinās arī upi.

[Страбон. *География*. Москва: Ладомир, 1994. – С. 687.]

Uzdevums 6

- Izlasiet avotu
- Atbildiet uz jautājumu:
- *Kā avotā atspoguļota sabiedrībā pastāvošā hierarhija?*

Avots 11

No ķīniešu filozofiskā traktāta “Guaņdzi” (VII.gs.p.m.ē.)

Apģērbs ir atkarīgs no ranga, bet bagātību patēriņš – no atalgošanas, kura atbilst izcelsmes rangam. Cik gudrs un cildens nebūtu cilvēks, viņš neuzdrošināsies valkāt

Uzdevums B:

1. Papildini karti

- *atzīmē impērijas galvaspilsētas;*
- *iezīmē reģionu, no kura sāka izplatīties kristietība.*

2. Nosauci

- *4 pussalas, kurās atradās romiešu valdījumi*

Seno romiešu kultūra

UZDEVUMI:

- I. Izvēlāties vienu no tēmām, sagatavojiet ziņojumu un tā Power Point prezentāciju.**

Tēmas:

1. Etruski. Etrusku kultūra.
2. Arhitektūra un inženiertehniskās būves
3. Ģimene. Sievietes loma sabiedrībā
4. Romiešu karamāksla. Triumfs.
5. Romiešu tēlotājmāksla. Skulptūra un portrets.
6. Romiešu literatūra. Latīņu valoda.
7. Mode Romā
8. Romiešu tiesības
9. Romas vēsturnieki
10. Filosofija Romā.
11. Izglītība un audzināšana Romā
12. Romiešu svētki un izklaides. Kalendārs.
13. Romiešu reliģija. Dievu panteons.
14. Kristīgās kultūras aizsākumi
15. Zinātnes un tehnikas sasniegumi Romā
16. u.c. (piem. Imperatoru kults; Ikdienas dzīve; Mājoklis)

[*Tēmasizstrādasanu var veikt arī divi cilvēki]

Ieteicamā literatūra

1. Ambote A. *Senā Roma*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999.
 2. Anstrats P. J. *Civilizācijas vēsture*. Rīga, 1995.
 3. Frajs P. *Pasaules vēsture*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1994.
 4. Goldmane S., Misāne I. u.c. *Vēsture pamatskolai. Senie laiki*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2008.
 5. Kačalova T. *Mākslas vēstures pamati. I daļa*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1995.
 6. Ķēniņš I. *Seno laiku vēsture. II daļa*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1995.
 7. *Lielā ilustrētā enciklopēdija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1997.
 8. Mūrnieks A. *Ieskats kultūras un reliģiju vēsturē. II daļa*. Rīga: RaKa, 2001.
 9. *Pasaules vēsture vidusskolai. Hrestomātija I daļa*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.
 10. Pāvulāne V. *Aizvēsture un seno laiku vēsture. II daļa*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.
 11. Purēns V. *Pasaules vēsture pamatskolai. I. daļa. Senie laiki*. Rīga: RaKa, 2002.
 12. Ralfs F. L., Lerner R. u.c. *Pasaules civilizācijas. I. sējums*. Rīga: RaKa, 1998.
 13. Rubenis A. *Senās Romas dzīve un kultūra*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1995.
 14. Rubenis A. *Senās Romas kultūra*. Rīga: Zvaigzne ABC, 1999. (Jēkabpils pilsētas bibliotēkā)
 15. *Senās Romas literatūras antoloģija*. Rīga: Zvaigzne, 1994.
 16. Zitāne L. *Kultūras vēsture. Kultūras jēdziens un senie laiki. Skolēna grāmata*. Rīga: RaKa, 2002.
- + Mācību grāmata - Misāns, I., Pāvulāne, V., Vijups, A. *Pasaules vēsture vidusskolai. I. daļa*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.
- + Interneta resursi
- + Enciklopēdijas
- + Attiecīgās nozares literatūra (filosofija, literatūra, māksla u.t.t.)

Kritēriji, pēc kuriem tiks vērtēti ziņojumi

1. Prezentācijas noformējums: krāsas; teksta un attēlu izvietojums; spēja konkrēti izteikt domu (jo mazāk teksta, jo labāk). 3 p.
2. Uztāšanās (ne tikai nolasīt, bet veidot stāstījumu). 3 p.
3. Tēmas atklāšana: informācijas atlase, faktu atspoguļojums (jo kodolīgāk, jo labāk; „neizplūst“). 5 p.
4. Ilustrācijas: atbilstība tēmai, daudzums. 1 p.
5. Literatūras saraksts: noformējums, izmantoto vienību skaits. 1 p.

II. Sagatavoto ziņojumu prezentācija

Uzdevums:

- Klausoties klasesbiedru prezentācijas, papildini tabulu!
- Katru prezentāciju punktu skalā novērtē. Vērtējot, ņem vērā gan prezentāciju, gan uzstāšanos!
- Novērtē arī savu prezentāciju!

<i>Etrusku kultūra</i>	
• Izcelsme _____	1
• Valoda _____	2
• Arhitektūra: pirmās monumentālās būves (forums, cirks, tempļi, notekkanāli) _____	3
_____	4
_____	5
Arkas un velves _____	5
<i>Arhitektūra un inženiertehniskās būves</i>	
• Amfiteātris _____	1
• Termas _____	2
• Triumfa arka _____	3
• Bruģēti ceļi _____	4
• Akvedukti, ūdensvadi _____	5
• Notekkanāli u.c. _____	5
AKVEDUKTS =	TERMA=
ARKA=	FORUMS=
<i>Ģimene. Sievietes loma sabiedrībā</i>	
• Ģimīlija, patriarhija _____	1
• Laulības _____	2
_____	3
• Mantošanas tiesības _____	4
• Matrone _____	5
• Sieviešu tiesības u.c. _____	5
<i>Karamāksla. Triumfs.</i>	
• Ieroči un bruņojums _____	1
_____	2
• Leģionu sastāvs _____	3
• Kaujas taktikas (abordāža u.c.) _____	4
_____	5
• Karadienests _____	5
• Triumfa gājiens u.c. _____	5
LEĢIONS =	TRIUMFS =
<i>Tēlotājmāksla. Skulptūra un portrets.</i>	
• Tēlotājmākslas funkcijas _____	1
_____	2
• Skulptūra, portrets, krūšu tēls _____	3
_____	4
• Pēcnāves maskas _____	5
• Freska, mozaīka _____	5
• Reljefs _____	5
_____	5
FRESKA =	MOZAĪKA=

Literatūra. Latīņu valoda.	
• Cicerons, Seneka, Cēzars u.c. _____	1
_____	2
• Proza, satīra, epigramma u.c. žanri _____	3
_____	4
• Nozīmīgākie darbi _____	5
SATĪRA= _____	EPIGRAMMA= _____
Mode	
• Apģērba nozīme _____	1
_____	2
• Sieviešu un vīriešu apģērbs _____	3
• Toga, tunika, stola u.c. _____	4
• Apģērbu krāsas _____	5
• Apavi un aksesuāri _____	
• Frizūras u.c. _____	
TOGA = _____	TUNIKA= _____
Romiešu tiesības	
• Tiesību veidošanās _____	1
• 12 tabulu likumi _____	2
• Tiesību veidi (personas, īpašuma, procesuālās, tautu) u.c. _____	3
_____	4
_____	5
12 TABULU LIKUMI = _____	
Romas vēsturnieki	
• Roma – pasaules vēstures centrs _____	1
_____	2
• Vēsture un politika _____	3
• Tits Līvijs „Annāles“ _____	4
• P. K. Tacīts „Vēsture“ _____	5
_____	
• Imperatoru biogrāfijas u.c. _____	
_____	
Filosofija	
• Cicerons _____	1
• Lukrēcijs _____	2
• Stoicisms _____	3
• Neoplatonisms _____	4
• Jūdaisms un grieķu filosofija u.c. _____	5
_____	
Izglītība un audzināšana	
• Aukles un audzinātāji _____	1
• Zēnu un meiteņu audzināšana _____	2
_____	3
• Skolas _____	4
_____	5
• Skolotāji _____	
• Skolas piederumi _____	
_____	
• Mācību priekšmeti u.c. _____	

<i>Svētki un izklaides. Kalendārs.</i>	
•Teātris _____	1
_____	2
•Gladiatoru cīņas _____	3
•Cirks _____	4
•Dzīres _____	5
•Cēzara kalendāra reforma _____	
•Gadus skaita no Romas dibināšanas (753.g. p.m.ē.)	
GLADIATORS= _____ KOLIZEJS= _____	
<i>Reliģija. Dievu panteons.</i>	
•Valsts un mājas kultī _____	1
_____	2
• 12 dievi un to funkcijas _____	3
_____	4
•Cilvēki un dievi _____	5
_____	
•Dievkalpojumi _____	
•Upurēšana u.c. _____	
KULTS = _____ PANTEONS = _____	
<i>Kristīgās kultūras aizsākumi</i>	
• Baznīcu būve _____	1
•Bazilika _____	2
•Ikonas _____	3
•Katakombas _____	4
•Apustuļi _____	5
•Katehisma skola _____	
•Apoloģētu literatūra _____	
•Sv. Augustīns u.c. _____	
KRISTĪTĪBA= _____	
KATEHISMS= _____ IKONA= _____	
KATAKOMBAS= _____ APUSTULIS= _____	
<i>Zinātnes un tehnikas sasniegumi Romā</i>	
•Attieksme pret zinātni _____	1
_____	2
•Enciklopēdisti _____	3
•Izgudrojumi (betons, ķieģeļi, stikls, dzirnavas u.tt.) _____	4
_____	5
_____	
•Medicīna _____	
_____	

Uzdevums 1

- Izpētiet karti.
- Atbildiet uz jautājumu
 - **Kā Apenīnu ģeogrāfiskais stāvoklis un ģeogrāfiskā vide varēja noteikt seno romiešu nodarbošanos un dzīvi kopumā?**

- Salīdziniet Senas Romas un Senas Grieķijas ģeogrāfisko vidi

Uzdevums 2

- Izlasi avotu

Avots

Mūsdienu vēsturniece J. Štajermane par Romas pilsoņu kopienas īpatnībām

.. Romas pilsoņu kopienu raksturo tas, ka pastāvēja kā kolektīvie, tā arī privātie zemes īpašumi, tomēr noteicoša loma bija kopienai; jēdzieni *pilsonis*, *karavīrs* un *zemes īpašnieks* bija cieši saistīti; raksturīga pilsoņu politisko un juridisko tiesību vienlīdzība, visos svarīgajos jautājumos, kuri skāra kā visu pilsoņu kolektīvu, tā arī katru atsevišķu pilsoni, noteicošā bija tautas sapulces vara. ..

Armija, kuru pārstāvēja pilsoņi, tika izmantota tikai pret arējiem pretiniekiem; nebija policijas un prokuratūras.

Augstākās tiesas funkcijas pildīja sabiedriskā doma – līdzpilsoņu attieksme (slavināšana vai nosodīšana) ietekmēja cilvēka dzīvi. Par paraugu, kuram vajadzēja līdzināties, kalpoja senči (galveno kārt dižciltīgo dzimtu pārstāvji), kuri veica varoņu darbus, veltītos Romai.

/Штаерман Е. М. Культура Древнего Рима. Т.1. Москва, 1985./

- Atbildi uz jautājumiem:

- ***Kādas romiešu kopienai raksturīgās īpatnības nosauktas avotā?***

- ***Kas Romas kopienai (civitas) bija līdzīgs grieķu polisai?***

Uzdevums 3

- Izlasi avotu un atbildi uz jautājumu:

- ***Kā dzejnieka Vergīlija rakstītajā atklājās romiešu attieksme pret pārējām tautām?***

Avots

Vergīlijs (romiešu dzejnieks, 70.- 19.g.p.m.ē.) no eposa “Eneīda”

Romieti, iegaumē to, tev valdīt par pasaules tautām!

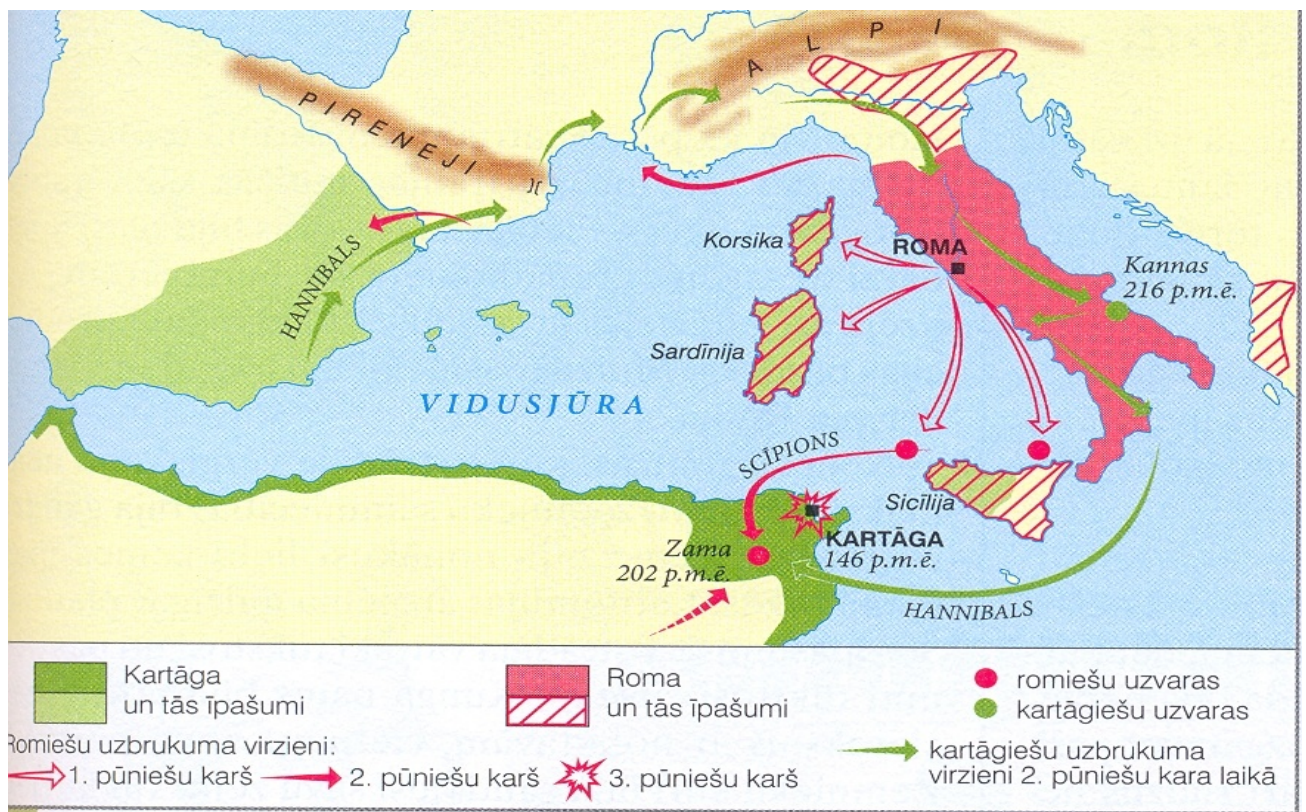
Tāpēc būs uzdevums tavš: tās radināt mierīgai dzīvei,

Pakļautās žēlīgi saudzēt, bet spītīgās satriekt ar varu.

Uzdevums 4

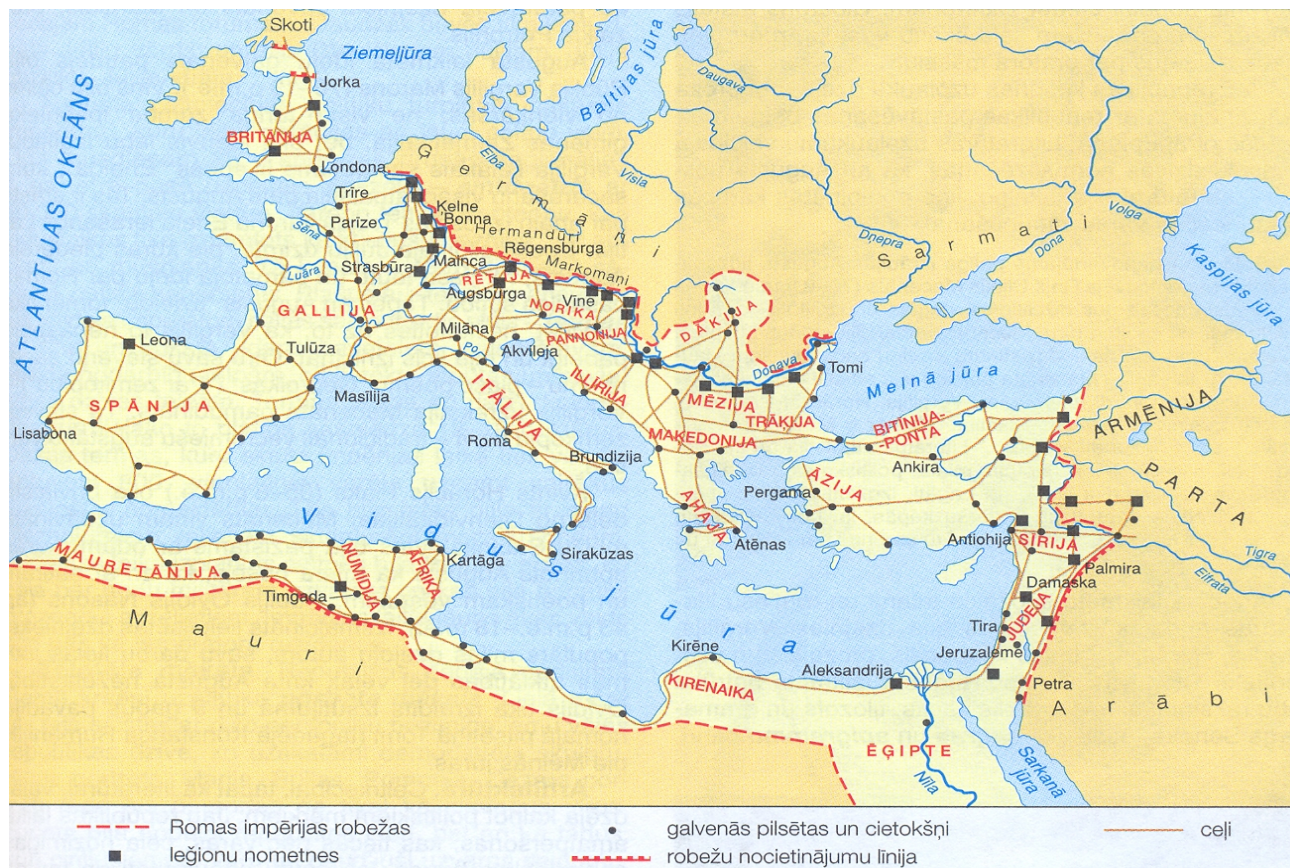
- Izpētiet karti
- Izmantojot karti un kartes leģendu izveido stāstu par Pūniešu kariem.

Pūniešu kari

/karte no Misāns, I., Pāvulāne, V., Vijups, A. Pasaules vēsture vidusskolai. I. daļa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000.

Romas impērija

Uzdevums

- Izmantojot kartes leģendu un karti, dodiet raksturojumu Romas impērijai.

/karte no Misāns, I., Pāvulāne, V., Vijups, A. Pasaules vēsture vidusskolai. I. daļa. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000./